

Kova prieš kryžius Lietuvoje tebesitęsia

Per sovietinę okupaciją Lietuvoje vyko arši ateistinė kova prieš tikėjimą, religiją ir tikinčiuosius. Buldozeriais buvo griaujami kryžiai Kryžių kalne, uždarnos bažnyčios ir koplyčios, nuo Vilniaus katedros išversta šv. Elenos statula su kryžiumi, susprogdintas Trijų kryžių paminklas ant Kreivojo kalno, naikinamos šventos vietos, buvo plėšiami kryželiai nuo mokinių kaklų. Apie tą netolimą praeitį galima pasiskaityti „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikoje“.

Prasidėjus Atgimimui, Vilniuje 1989 metais pirmiausia buvo atstatyti Trys kryžiai. Iškovojus Nepriklausomybę, visoje Lietuvoje imta atstatyti nugriautus kryžius ir paminklus, statomi nauji, skirti svarbiems atmintiniams istoriniams ir religiniams įvykiams paminėti.

Ir ne tuščiai okupantai pirmiausia griovė kryžius, o atgavus nepriklausomybę buvo atstatomi būtent jie, nes yra Tikėjimo, Vilties, Meilės, Pergalės prieš blogi simbolis.

Apie kryžių ne vienas poetas sukūrė eilių, pavyzdžiui, Jurgis Baltrušaitis:

Apynys

Apynėli, žaliaplauki,
Apynėli, mano broli,
Vos tik saulės susilauki,
Augi, žindi žemės molį...

Ir, užpynęs savo daigą,
Tu kimbi, rezgies į tvorą
Ir vyniojies apie smaigą,
Vis į aukštį, vis į orą...

Saugok, Dieve, tavo tįsį:
Žemės kartys – ramsčiai trupūs,
Tu su jais kartu pašlysi,
Ypač audrai įsisupus...

Jei aukščiau tu nori kopti,
Imk nelūžtamą ramentą
Ir, pakeitęs diego kryptį,
Kopk sode į kryžių šventą...

Kas juo remias, nesukrūšta –
Stiprios jam nukaltos viny,
Ir nuo amžių jis nedūžta
Ne todėl, kad geležinis...

Kryžius žemės sodą valdo
Atsiremk į petį stangų,
Ilgink savo žalią valdą –
Ir pakils tu į dangų...

2008 metais Kryždirbystė ir kryžių simbolika Lietuvoje (lietuviški kryžiai, koplytstulpiai, koplytelės, jose apgyvendintos šventųjų statulėlės) UNESCO įtraukta į Reprerzentatyvų žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą.

Normainių 2-ajame kaime, Šėtos parapijoje, Jonavos rajono Žemių seniūnijoje, nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų stovi unikalūs, nepakartojamas baroko šedevras – koplytstulpis Baro konfederacijai (1768–1772) atminti (Kultūros ver-

Koplytstulpis Baro konfederacijai Normainių 2-ajame kaime 1969 metais dar su kryžiumi

tybių registro unikalus objekto kodas 26179). Paminklas skirtas žuvusiems už laisvę, tėvynę ir tikėjimą.

Kai buvo švenčiamas Baro konfederacijos 200 metų jubiliejus, komunistinė valdžia, nepaisydama ideologinio priešiško feodalinei santvarkai, Baro konfederatams skirtą paminklą restauravo. 1975 metais iš jo su Kultūros ministerijos žinia buvo išimtas kryžius ir šv. Jono skulptūra restauruoti, pažadėjus grąžinti, bet jie iki šiol nesugrąžinti.

Šiuo metu istorinis jubiliejinis paminklas yra apleistas ir apipelėtas. Prie pagrindinio kelio net nėra rodyklės ar kokios kitos nuorodos tikriausiai nenorint, kad žmonės ten užsuktų. Matome, kad istorinė atmintis akivaizdžiai trinama.

Bronislovas Genzelis yra sakęs: „Be istorijos ir istorinės atminties negali egzistuoti valstybė“. O rašytojas Čingizas Aitmatovas (1928–2008), romane „Ilga kaip šimtmečiai diena“ kelė tautos išlikimo problemą, pabrėždamas istorinio ryšio su praeitimi bei tautinės savimonės išsaugojimo svarbą (alegorinis pasakojimas apie mankurta).

Žmonės jau prieš kelis dešimtmečius prašė Jonavos rajono savivaldybę, kad vieta būtų sutvarkyta (patys nieko negali daryti, nes paminklas valstybės saugomas, priklauso savivaldybei), nuo 2016 metų prašė, kad Baro konfederatams skirtame paminkle būtų atstatyti bent kryžius ir šv. Jono statulėlė. 2021 metais surinktas 561 parašas Jonavos rajono merui Mindaugui Sinkevičiui, bet žmonės net atsakymo negavo. Jei palygintume Vilniaus ir Šėtos gyventojų skaičių, tai pagal tai santykinai Vilniuje parašų skaičius sudarytų 400000. Tokį skaičių galima įrašyti net į Lietuvos Gineso rekordų knygą.

Buvusio moterų vienuolyno sieną papuošė ugnies neofreska

Ant pastato sostinės Užupyje (Malūnų g. 3) sienos menininkas Povilas Kupčinskas nutapė vienuolio Bernardino Sieniečio neofreską. Per šėšias dienas gimęs kūrinys – naujasis „Kuriu Vilnių“ projektas.

Menininkas vienuolį įamžino siurrealistine meno technika („Fumage“), kai vaizdas kuriamas žvakės ir žibalo lempos dūmais. Paviekslas ant statinio sienos atsira-

do pasitarus su gyventojais.

P. Kupčinskas sako, kad vieta neofreskai ypač tinkama, nes čia vakare ant sienos krisdami saulės spinduliai kuria sakralų įspūdį, o naktį netikėtai užsidegantis langelis kūrinių dar labiau mistifikuoja.

„Pastato architektūra ir vietovė idealiai tiko idėjai ugnies technika įamžinti vienuolį ant buvusio vienuolyno sienos. Kadangi neseniai atsikrausčiau į sostinę ir studijuoju Dailės Akademijoje, galimybė kurti Vilniui leido man įprasminti savo kūrybą ir pristatyti save pasauliui“, – sako

Koplytstulpis Baro konfederacijai atminti Normainių 2-ajame kaime dabar

2021 metais į Jonavos merą M. Sinkevičių kreipėsi ir Ukmergės r. Siesikų miestelio gyventojai su kolektyviniu laišku ir dviem lapais parašų, prašydami šiame koplytstulpyje atstatyti kryžių ir šv. Jono statulėlę. Deja, tai neįaudina Jonavos valdininkų. Girdime apie regioninę atskirtį, bet yra ir rajoninė atskirtis tarp rajono centro ir jo pakraščių.

Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos informavo, jog Jonavos rajono savivaldybė šiam paminklui sutvarkyti galėtų pasinaudoti galimybe gauti valstybės finansavimą tiek koplytelės tvarkybos darbams, pateikiant paraišką departamentui, tiek koplytelėje buvusioms skulptūroms atstatyti, pateikiant supaprastintos sudėties tvarkybos darbų projekto paraišką Kultūros vertybių departamento Kauno skyriui.

2022 metais būsime koplytstulpio Baro konfederacijai atminti 250 metų jubiliejus – puiki priežastis atstatyti kryžių ir šv. Jono statulėlę į šį koplytstulpį, kuris yra mažosios architektūros paminklas, UNESCO pripažintas istorinis, nacionalinis, etnografinis Žmonijos kultūros paveldas, Jonavos savivaldybės pasididžiavimas, krašto tapatybės simbolis, liaudies meno vertybė.

Gyventojai 47 metus laukia, kol kryžius bus sugrąžintas į koplytstulpį. Ir kiek ilgai dar teks laukti?

Šios koplyčios istorija su nuotraukomis yra pateikiama puslapyje <http://provita.medianewsonline.com/pv/s/b.htm>

Kun. Robertas Gedvydas SKRINSKAS,
Šėtos klebonas
Šėta, Kėdainių rajonas

Kaip žmonės gerumu širdis šildė...

Ar žinojote, jog gėris ne tik šildo širdis, bet ir yra užkrečiamas? Viena užgimusi mintis atgaivinti daug metų Pagėgių bibliotekos organizuotą gerumo iniciatyvą išsiplėtojo, įsisuko iki didelės, prasmingos ir maloniai nustebinusios akcijos.

Bet pradėkime nuo pradžių. Pagėgių savivaldybės Vydūno viešoji biblioteka, tada vadovaujama Elenos Stankevičienės, daug metų organizavo ar būdavo pagalbininkė organizuojant tokio tipo renginius, kurių metu surinktos lėšos būdavo skiriamos bėdos ištiktiems kraštiečiams. Šios akcijos metu surinkti pinigai finansine atrama tapo ne vienai šeimai. Šiais metais kilo idėja, jog reikėtų atgaivinti aukojimo tradiciją surengiant gerumo akciją, kurios metu surinktos lėšos galėtų prisidėti nepaprastai sudėtingoje ir varginančioje kraštiečių kovoje su onkologinėmis ligomis. Palaikoma Pagėgių savivaldybės vadovų bei Pagėgių savivaldybės administracijos, Pagėgių seniūnijos seniūno Dainiaus Maciukevičiaus ir jo komandos, Pagėgių savivaldybės Vydūno viešoji biblioteka ėmėsi šios širdžiai mielos veiklos.

Kai kreipėmės į spaudos atstovus dėl akcijos viešinimo, sulaukėme daug gražių palaikymo žodžių bei paramos – visi spaudos atstovai padovanavo „vietą“ anoniniams straipsniams laikraščiuose, mielai dalinosi šia žinia savo interneto svetainėse bei socialiniuose tinkluose.

Mintis apie atgaivintą aukojimo tradiciją pranoko lūkesčius – vos paskelbus žinią apie pasidalinimo akciją, kurią pavadino „Gerumu sušildytos Kalėdos“, pasipylė neabejingų žmonių pasiūlymai, aukos ir palaikymas – šeima iš Usėnų siūlėsi padėti kepti keksiukus, kepėja iš Pagėgių siūlė akcijai atiduoti šviežutėlį tortą, sulaukta ir pasiūlymų pilstyti karštą šokoladą, dalinti keksiukus. Rinkti lėšas ėmėsi ir bibliotekos filialai, Pagėgių savivaldybės administracijos seniūnijos, Pagėgių krašto literatų sambūris, vietos ūkininkai ir verslo atstovai.

Grudžio 3 dieną, vykstant Pagėgių miesto eglės žiebimo šventei, pasidalinimo akcijos ženkluku pažymėtoje bibliotekos palapinėje netrūko svečių – čia žmonės galėjo paskanauti karšto šokolado ir kalėdinių keksiukų, už tai palikdami auką specialioje dėžutėje.

Jautėme, jog žmonės palaiko šią akciją ir nuoširdžiai aukoja, tačiau re-

zultatas mus, bibliotekininkus, paliko be žado – akcijos metu surinkta net 1866,08 eurų. Tiesa, iš po savaitgalio ši suma paaugo iki 1916,08 eurų (paskutiniai aukoti pinigai atnešti prieš pat užklįjuojant vokus).

Grudžio 6 dieną Pagėgių savivaldybės meras Vaidas Bendaravičius, bibliotekos vadovė Milda Jašinskaitė-Jasevičienė ir Pagėgių seniūnijos seniūnas Dainius Maciukevičius pasitarę surinktą sumą padalino į dvi dalis ir nuvežė net dviem Pagėgių savivaldybėje gyvenantiems šeimoms, kurių gyvenimus skaudžiai paženklino akistata su klatinga onkologine liga.

Tikime ir linkime, jog ši diagnozė bus tik trumpas sustojimas įgyvendinant gyvenimo planus ir užmojus, jog žmonių širdžių šiluma įkvėps Jums stiprybės bei jėgų...

Akcijai pasibaigus, mes, bibliotekininkai, geromis emocijomis širdis pasipildėme visiems ateinantiems metams, o padėka, kurią jaučiame kiekvienam, prisidėjusiam, yra žodžiais neišreiškiamas...

Už prisidėjimą organizuojant pasidalinimo akciją „Gerumu sušildytos Kalėdos“ nuoširdžiai dėkojame Pagėgių savivaldybės vadovams, kurie ne tik padarė, bet ir finansiškai padėjo įgyvendinti kilusią mintį. Dėkojame Pagėgių seniūnijai, kurios atstovai palaikė ne tik įkvėpiančiais žodžiais, idėjomis, bet ir mums labai svarbiais darbais. Dėkojame kavinės „Sodyba giria“ vadovei Mildai Sinkevičiūtei-Valaitienei, kuri iš širdies paplušėjo kepdamas ir dekoruodama keksiukus bei pati pristatė dar ir karštą šokoladą. Už pagalbą dėkojame kavinei „Lavirga“, žiniasklaidos atstovams, paskelbusiems apie tai. Už aukas, palaikymą ir parodytą dėmesį dėkojame ir tauragiškėms, AB „Swedbank“ atstovėms Agnei Laugalienei bei Janinai Čaraitė.

Pati didžiausia padėka mūsų bibliotekos bendruomenės, skiriama visiems, kurie neliko abejingi, visiems, kurie atverė širdis ir savo auka įžiebė Viltį, Tikėjimą, Gerumą ir Meilę. Te Jūsų pasėtu gerumo sėklų vaisiai paliečia Jūsų gyvenimus! Gražaus, prasmingo ir pilno gerumo didžiausių metų švenčių laukimo...

Milda JAŠINSKAITĖ–JASEVIČIENĖ,
Pagėgių savivaldybės Vydūno viešosios bibliotekos direktorė
Astos ANDRULIENĖS nuotrauka

Iš kairės: Pagėgių savivaldybės administracijos Pagėgių seniūnijos seniūnas Dainius Maciukevičius su žmona, Pagėgių Šv. Kryžiaus bažnyčios klebonas kun. Kazys Žutautas, Pagėgių savivaldybės meras Vaidas Bendaravičius, Pagėgių savivaldybės Vydūno viešosios bibliotekos direktorė Milda Jašinskaitė-Jasevičienė, Pagėgių savivaldybės administracijos direktorius Virginijus Komskis bei Pagėgių savivaldybės tarybos narys, literatas, ŽŪK „Lumpėnų Rambynas“ vadovas Remigijus Kelneris su žmona